

GREEN DEAL

013. DUURZAME ZORG

Green Deal

013 DUURZAME ZORG

Duurzame aankoop van geneesmiddelen

Vlaamse overheid

GREENDEALS.BE

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever
Karine Moykens
Secretaris-generaal
Departement Zorg
Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel
www.departementzorg.be

Samenstelling
Hoofdauteur: Alexandra Vandevyvere (Vlaanderen Circulair)

In nauwe samenwerking met: VITO Kennispunt Water, Net Zero Healthcare Impact (NZHI), pharma.be, Medaxes, E17 Ziekenhuisnetwerk.

Kennis en inzichten uit het Lerend Netwerk Circulair Aankopen (LNCA) binnen de Green Deal Duurzame Zorg.

Het richtsnoer voor de duurzame aankoop van geneesmiddelen kwam tot stand via een stapsgewijs co-creatieproces. Internationale inzichten en wetenschappelijke onderbouwing werden samen met ziekenhuisapothekers, aankopers, de farmaceutische sector en experten vertaald naar gedragen en praktisch toepasbare duurzaamheidscriteria.

Als facilitator van de Green Deal Duurzame Zorg ondersteunde het Departement Zorg de ontwikkeling van dit document.

Foto cover
Adobe Stock

Depotnummer
D/2026/3241/418

Publicatiedatum
November 2026

INHOUD

Inleiding 4

Tijdlijn 5

Stap 1 – Internationale verkenning en kennisopbouw 5

Stap 2 – Co-creatie en eerste inhoudelijke afbakening 5

Stap 3 – Verdieping en onderbouwing van criteria 6

Stap 4 – Eerste ontwerp Joint Statement of Demand 6

Stap 5 – Afstemming met ziekenhuisapothekers en implementatieperspectief 7

Stap 6 – Validatie door gemengde expertengroep 7

Stap 7 – Verwerking feedback en herwerking 7

Stap 8 – Consultatie en verdere verfijning 7

Stap 9 – Officiële lancering en structurele verankering 8

Toepassing en verdere ontwikkeling van het kader 8

Toepassing van proportionele gunningscriteria 8

Evaluatie, opvolging en bijsturing 9

Aankoopcriteria 9

Specifieke criteria per geneesmiddelenklasse 10

Algemene duurzaamheidscriteria 14

Aanvullende criteria buiten deze richtsnoer 17

Inleiding

Net als vele andere Europese landen wil Vlaanderen een kader ontwikkelen dat ziekenhuizen en zorginstellingen ondersteunt bij de duurzame aankoop van geneesmiddelen. Volgens het rapport van Health Care Without Harm Europe, Arup en NEHAP (2025) **draagt de Belgische zorgsector ongeveer 5% bij aan de totale nationale uitstoot**. Tegelijk gaat de milieu-impact van de gezondheidszorg verder dan broeikasgasemissies alleen. Ook het gebruik van grondstoffen en energie, afvalstromen, emissies en andere effecten over de volledige levenscyclus van producten en zorgactiviteiten spelen een rol. Het KCE-rapport over de milieuduurzaamheid van de Belgische gezondheidszorg bevestigt dan ook de nood om de ecologische voetafdruk van de sector verder terug te dringen en de inspanningen voor een meer duurzame gezondheidszorg op te voeren (lees meer). Duurzame aankoop kan hierbij een belangrijke hefboom vormen, door relevante en proportionele milieuaspecten mee te wegen bij de keuze voor producten en leveranciers. Dit document is het resultaat van een bottom-up proces dat binnen de Green Deal Duurzame Zorg (2023-2026) werd opgezet om **via collectieve aankoopkracht te komen tot gezamenlijke, gedragen duurzaamheidscriteria voor geneesmiddelen**. Via het Lerend Netwerk Circulair Aankopen (LNCA) werd een traject doorlopen dat resulteert in een richtsnoer met algemene duurzaamheidsvragen alsook meer **specifieke vragen voor vier types geneesmiddelen: antibiotica, chemotherapie, immunotherapie en inhalatoren**. De aanpak combineert praktijkervaring, wetenschappelijke onderbouwing en brede stakeholderbetrokkenheid.

Duurzaamheidscriteria dienen steeds in evenwicht te worden gebracht met de fundamentele doelstellingen van de gezondheidszorg: kwalitatieve patiëntenzorg, patiëntveiligheid, therapeutische effectiviteit, beschikbaarheid van geneesmiddelen en leveringszekerheid. De partners binnen dit traject erkennen dat **duurzaamheidsdoelstellingen enkel succesvol kunnen worden gerealiseerd wanneer zij proportioneel, objectief, wetenschappelijk onderbouwd en praktisch implementeerbaar zijn**.

De geneesmiddelensector erkent dat duurzaamheid een gedeelde verantwoordelijkheid is, waarbij duurzaam aankopen een essentieel instrument kan vormen. Het doel is om **milieucriteria op een transparante, objectieve en wetenschappelijk onderbouwde manier te integreren in overheidsopdrachten**, zonder dat de klinische kwaliteit, veiligheid of beschikbaarheid van geneesmiddelen in het gedrang komt. Dit document moet dienen als **geharmoniseerd handvat om een wildgroei aan verschillende duurzaamheidsvragen vanuit ziekenhuizen en zorginstellingen te vermijden**. Op basis van de consultaties wordt voorgesteld om in een eerste fase sterk in te zetten op criteria op bedrijfsniveau, aangevuld met productspecifieke criteria waarvoor voldoende draagvlak en onderbouwing bestaat, zijnde voor:

- inhalatoren,
- immunotherapie,
- chemotherapie,
- antibiotica.

Dit document bouwt voort op inzichten uit internationale praktijkvoorbeelden (Dirk Halet, 2026, Marktgerichte instrumenten voor duurzame keuzes rond geneesmiddelen (lees meer)) en bijkomende literatuurstudie om te komen tot **SMART** (Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound) en **FAIR** (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) metrics die als basis kunnen dienen voor gunningscriteria.

SCOPE: tenders op ATC-5 niveau (moleculeniveau)

Deze richtsnoer is ontwikkeld voor overheidsopdrachten die in de praktijk op **ATC-5-niveau** worden georganiseerd. ATC-5 vormt daarmee **de administratieve en therapeutische afbakening van de overheidsopdracht**. Dit betekent echter niet dat alle duurzaamheidsinformatie vandaag reeds op molecuulniveau beschikbaar of onderling vergelijkbaar is.

Het ATC-5-niveau biedt een bruikbare afbakening voor aankopen. De milieu-impact van een geneesmiddel wordt echter vooral bepaald door keuzes in de productiefase, zoals de molecule, productieroute, energiebronnen en grondstoffen. Daarnaast beïnvloeden ook elementen van het zorgtraject, zoals hospitalisatieduur en patiëntverplaatsingen, de totale impact. Daarom moeten productgebonden gegevens steeds in hun bredere zorgcontext worden geïnterpreteerd.

Tijdlijn

Dit document werd ontwikkeld en zal verder ontwikkeld worden volgens onderstaande tijdlijn.

Stap 1 – Internationale verkenning en kennisopbouw

April 2025

Organisatie van een internationale workshop Sustainability Assessment of Pharmaceuticals (RIVM). Doel van deze workshop was het verwerven van inzicht in internationale best practices rond duurzaam aankoopbeleid voor geneesmiddelen, met bijzondere aandacht voor geharmoniseerde beoordelingskaders en meetbare criteria. Deze workshop vormde een belangrijke kennisbasis voor het verdere traject en resulteerde in een syntheserapport:

Marktgerichte instrumenten voor duurzame keuzes rond geneesmiddelen, Dirk Halet, 2026.

Stap 2 – Co-creatie en eerste inhoudelijke afbakening

September 2025

Op 25 september 2025 werd een interactief webinar georganiseerd met vertegenwoordigers van de farmaceutische industrie, zorgverstrekkers en ziekenhuisapothekers, onder de titel: Co-

creatie voor duurzame zorg: naar een eisenpakket voor geneesmiddelen.

Tijdens dit webinar werden:

- internationale leerlessen en voorbeelden uit het buitenland gedeeld;
- praktijkervaringen van Vlaamse ziekenhuisapothekers toegelicht;
- vijf klassen van geneesmiddelen met een grote milieu-impact voorgesteld met mogelijkheid voor feedback:
  - » intravitreale injecties,
  - » immuuntherapie,
  - » chemotherapie,
  - » antibiotica,
  - » inhalatoren ('puffers').
- eerste aandachtspunten, potentiële criteria en knelpunten besproken.

Dit leidde tot een eerste inhoudelijke afbakening en vormde de basis voor verdere verdieping.

Stap 3 – Verdieping en onderbouwing van criteria

Januari 2026

Uitvoering van een **diepgaandere literatuurstudie** rond de vijf geselecteerde klassen van geneesmiddelen, met focus op:

- milieu-impact over de levenscyclus;
- bestaande duurzaamheidsindicatoren;
- internationale methodologieën en meetbaarheid.

Op basis van de literatuurstudie, in combinatie met de inzichten uit de eerdere stappen, wordt een eerste selectie van **potentieel meetbare en relevante duurzaamheidscriteria** uitgewerkt per geneesmiddelenklasse.

Stap 4 – Eerste ontwerp Joint Statement of Demand

Januari 2026

Een eerste ontwerp werd opgesteld van de **Joint Statement of Demand**, waarin:

- de doelstelling en scope worden vastgelegd;
- de vijf geselecteerde geneesmiddelenklassen worden beschreven;
- voorlopige duurzaamheidscriteria worden geformuleerd.

Stap 5 – Afstemming met ziekenhuisapothekers en implementatieperspectief

Februari 2026

Bespreking van draft 1 met aankopers die met deze Joint Statement of Demand aan de slag zullen gaan, met als doel:

- de voorgestelde inhoud en criteria te toetsen aan de dagelijkse aankooppraktijk;
- de haalbaarheid, toepasbaarheid en administratieve impact in te schatten;
- een gedragen startbasis te creëren om het inhoudelijke gesprek met aanbieders van geneesmiddelen verder te voeren;
- de noodzakelijke vervolgstappen te identificeren richting structurele inbedding, opschaling en opvolging van het gezamenlijke richtsnoer.

Stap 6 – Validatie door gemengde expertengroep

April-juli 2026

Aftoetsing van de Joint Statement of Demand met een gemengde expertengroep van aanbieders en aankopers van geneesmiddelen.

Focus van deze validatie:

- bevestiging van de relevantie en haalbaarheid van vier van de vijf geneesmiddelenklassen;
- toetsing van de kwantificeerbaarheid en haalbaarheid van de voorgestelde criteria;
- identificatie van eventuele blinde vlekken of verbeterpunten.

Stap 7 – Verwerking feedback en herwerking

Juli-augustus 2026

Verwerking van de ontvangen feedback en opmaak van **een tweede ontwerp** van de Joint Statement of Demand.

Stap 8 – Consultatie en verdere verfijning

Augustus-september 2026

Draft 2 werd afgestemd met koepelorganisaties van de farmaceutische sector en vertegenwoordigers van de ziekenhuisapothekers. Op basis van bijkomende inzichten, beschikbare data en verdere internationale bevraging werd de richtsnoer verfijnd tot **vier productcategorieën en een aantal overkoepelende bedrijfsgerichte criteria**.

Doel: verdere verfijning, draagvlakcreatie en voorbereiding op formalisering.

Stap 9 – Officiële lancering en structurele verankering

Donderdag 26 november 2026

Officiële lancering van het **richtsnoer** Green Deal Duurzame Zorg event 'Van Green Deal naar Green Action', inclusief:

- mogelijkheid voor betrokken organisaties om het richtsnoer vrijwillig te onderschrijven, zonder daarmee automatisch de verplichting aan te gaan om alle criteria onmiddellijk in hun individuele overheidsopdrachten toe te passen;
- uitwerking van een voorstel voor structurele inbedding;
- afspraken rond opvolging, evaluatie en verdere actualisatie.

Toepassing en verdere ontwikkeling van het kader

Voor verschillende duurzaamheidsaspecten zijn gegevens op molecuul- of productniveau vandaag nog niet volledig beschikbaar, geharmoniseerd of onderling vergelijkbaar.
Dit hoeft echter niet te verhinderen dat duurzaamheid reeds wordt meegenomen in overheidsopdrachten.

Het kader vertrekt daarom van een **lerende en iteratieve aanpak**. Vanaf de start worden proportionele en beoordeelbare duurzaamheidscriteria als gunningscriteria toegepast. De ervaringen met deze criteria, samen met ontwikkelingen in data, regelgeving, standaarden en marktpraktijken, worden vervolgens gebruikt om het kader periodiek te evalueren en bij te sturen.

Toepassing van proportionele gunningscriteria

Duurzaamheidsaspecten worden meegenomen als gunningscriteria bij de beoordeling van offertes. De nadruk ligt op criteria die op basis van de vandaag beschikbare informatie voldoende relevant, objectiveerbaar en beoordeelbaar zijn.

De beoordeling kan onder meer betrekking hebben op:

- klimaattransitieplannen,
- gecertificeerde milieumanagementsystemen,
- product- of categoriespecifieke duurzaamheidsmaatregelen,
- levenscyclusanalyses (LCA-studies).

Leveranciers worden op basis van vooraf vastgelegde beoordelingsschalen positief gewaardeerd naarmate zij verder gevorderd zijn in de toepassing en onderbouwing van relevante duurzaamheidsmaatregelen. Het ontbreken van bepaalde duurzaamheidsgegevens leidt niet tot uitsluiting van de overheidsopdracht, aangezien het hier om gunningscriteria en niet om selectiecriteria gaat.

Evaluatie, opvolging en bijsturing

De toepassing van de gunningscriteria wordt periodiek geëvalueerd in overleg met ziekenhuisapothekers en aankopers, aanbieders van geneesmiddelen, relevante beleidsactoren en inhoudelijke experten.

Daarbij wordt onder meer nagegaan:

- of het criterium voldoende **relevante duurzaamheidswinst** stimuleert;
- of het criterium **duidelijk, verifieerbaar en onderscheidend** is;
- of de gevraagde informatie en bewijsstukken **beschikbaar en proportioneel** zijn;
- of er ongewenste effecten optreden op **concurrentie, administratieve lasten, prijs of leveringszekerheid**;
- en of nieuwe **regelgeving, standaarden, data of marktontwikkelingen** een aanpassing vereisen.

Op basis van deze evaluatie kunnen criteria worden **behouden, verduidelijkt, aangescherpt, verder gestandaardiseerd of geschrapt.**

Minstens eenmaal per jaar wordt een gezamenlijk evaluatiemoment georganiseerd. Daarnaast wordt uiterlijk drie jaar na de lancering een bredere evaluatie uitgevoerd van de maturiteit, toepasbaarheid en meerwaarde van het kader. De formele evaluatie wordt minstens om de drie jaar herhaald.

Aankoopcriteria

Naast de reeds opgenomen criteria, kan de aanbestedende overheid in een overheidsopdracht ook duurzaamheidscriteria meenemen om op deze wijze als zorgorganisatie in te spelen op de veranderende maatschappelijke en beleidsmatige verwachtingen. Tegelijk creëert dit **stimulansen voor verdere verduurzaming binnen de farmaceutische sector, zonder afbreuk te doen aan de beschikbaarheid van kwalitatieve en innovatieve geneesmiddelen**.

Gezien het internationale karakter van de farmaceutische markt is afstemming met bestaande Europese en internationale initiatieven essentieel. Leveranciers hebben er baat bij dat duurzaamheidsinformatie op een consistente manier wordt opgevraagd en beoordeeld. Daarom sluit dit document zoveel mogelijk aan bij bestaande standaarden, regelgeving en praktijkvoorbeelden uit andere Europese landen.

De focus ligt vandaag in belangrijke mate op het verzamelen van betrouwbare, relevante en verifieerbare informatie. De voorgestelde aanpak wil de dialoog tussen aankopers en leveranciers versterken en verdere verduurzaming stimuleren. Dit document bevat **geen selectiecriteria**. De opgenomen criteria bepalen niet of een leverancier al dan niet mag deelnemen aan een overheidsopdracht, maar hebben uitsluitend betrekking op de beoordeling van offertes of op het verzamelen van duurzaamheidsinformatie.

Om de aansluiting bij bestaande praktijken te verduidelijken, wordt per criterium aangegeven in welke Europese landen gelijkaardige benaderingen reeds worden toegepast, op basis van de literatuurstudie Marktgerichte instrumenten voor duurzame keuzes rond geneesmiddelen (Dirk Halet, 2026).

Specifieke criteria per geneesmiddelenklasse

Puffers

Waardering kan worden toegekend aan leveranciers die beschikken over een aantoonbare roadmap voor het verminderen van de klimaatimpact van inhalatoren, bijvoorbeeld via alternatieve drijfgassen, herbruikbare systemen, recyclageprogramma's of ondersteunende initiatieven die correct gebruik en beperking van verspilling bevorderen.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
De leverancier beschikt over een roadmap om de klimaatimpact van inhalatoren te verminderen, inclusief transitieplannen naar drijfgassen met een lagere koolstofvoetafdruk of, waar relevant, alternatieve toedieningssystemen. Te selecteren antwoordopties • Voldoet in zeer hoge mate aan de vereiste Er is een duidelijke en tijdsgebonden roadmap beschikbaar én er zijn reeds concrete maatregelen geïmplementeerd die aantoonbaar bijdragen aan het verminderen van de klimaatimpact • Voldoet volledig aan de vereiste Er is een duidelijke en tijdsgebonden roadmap beschikbaar met concrete doelstellingen, maatregelen en implementatietermijnen. • Voldoet in grote mate aan de vereiste Er is een roadmap beschikbaar met omschreven maatregelen, maar met beperkte informatie over timing of kwantitatieve doelstellingen. • Voldoet gedeeltelijk aan de vereiste Er zijn eerste plannen, intenties of pilootinitiatieven aanwezig. • Voldoet niet aan de vereiste Er is geen roadmap beschikbaar.	/

Immunotherapie

Immunotherapie vertegenwoordigt een belangrijke en **snelgroeiende aankoopcategorie binnen ziekenhuizen**. Tijdens de consultatie werd vastgesteld dat binnen deze productcategorie steeds meer internationale initiatieven ontstaan rond het in kaart brengen van de milieu-impact van geneesmiddelen, waaronder **levenscyclusanalyses volgens de** PAS 2090**-methodologie of gelijkwaardige standaarden**. Tegelijk werd benadrukt dat de beschikbare gegevens vandaag nog onvoldoende gestandaardiseerd en vergelijkbaar zijn om producten rechtstreeks op milieuprestaties te rangschikken.

Voor immunotherapie wordt daarom informatie opgevraagd over de beschikbaarheid van een PAS 2090-conforme of gelijkwaardige levenscyclusanalyse. Leveranciers kunnen aangeven of dergelijke informatie beschikbaar is en, indien beschikbaar, deze ter beschikking stellen. Hierbij wordt **de analyse steeds als geheel beschouwd** en niet op basis van afzonderlijke impactcategorieën zoals watergebruik, CO_2-uitstoot of grondstoffengebruik.

De verzamelde informatie wordt in deze fase uitsluitend gebruikt om inzicht te krijgen in de beschikbaarheid van gegevens, de mate van maturiteit van de gehanteerde methodologieën en mogelijke milieuhotspots binnen de productcategorie. De informatie wordt niet gebruikt om individuele milieu-indicatoren rechtstreeks met elkaar te vergelijken of om producten op basis daarvan te rangschikken.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
Voor het aangeboden product kan informatie over een levenscyclusanalyse (Life Cycle Assessment, LCA) worden verstrekt, indien beschikbaar, op basis van erkende methodologieën zoals PAS 2090. Te selecteren antwoordopties • Voldoet volledig aan de vereiste Een productgebonden LCA is beschikbaar op basis van PAS 2090 of een gelijkwaardige geharmoniseerde standaard en kan worden gedeeld. • Voldoet gedeeltelijk aan de vereiste » Een LCA is beschikbaar, maar nog niet opgesteld volgens PAS 2090 of een gelijkwaardige geharmoniseerde standaard; of » Een productgebonden LCA is in ontwikkeling; of » Een LCA is slechts beschikbaar voor een deel van de levenscyclus van het product. • Voldoet niet aan de vereiste Er is geen LCA-informatie beschikbaar.	/

Chemotherapie

De grootste ecologische bezorgdheid in deze categorie zijn **negatieve omgevingseffecten**. Er wordt vooral gefocust op de **conformiteit met internationale standaarden rond milieumanagement** zoals ISO 14001.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
De leverancier licht toe welke maatregelen worden toegepast om emissies van actieve farmaceutische bestanddelen naar het milieu te beperken tijdens de productie van de aangeboden producten. Dit kan betrekking hebben op onder meer risicobeheer, monitoring van afvalwaterstromen, afvalwaterzuivering, emissiebeheer, milieu-audits of andere relevante maatregelen. Te selecteren antwoordopties • Voldoet volledig aan de vereiste Er is een uitgebreid en aantoonbaar systeem van maatregelen geïmplementeerd om emissies naar het milieu te voorkomen, te monitoren en te beheersen. Dit systeem is geaccrediteerd volgens een internationale standaard en geverifieerd door een derde partij. • Voldoet in grote mate aan de vereiste Er zijn verschillende structurele maatregelen geïmplementeerd om emissies naar het milieu te beperken, maar de aanpak is niet geaccrediteerd volgens een internationale standaard en/of geverifieerd door een derde partij. • Voldoet gedeeltelijk aan de vereiste Er zijn enkele initiatieven of procedures aanwezig, maar deze zijn beperkt in scope of nog niet volledig geïmplementeerd. • Voldoet niet aan de vereiste » Er zijn geen of nauwelijks maatregelen beschreven om emissies van actieve bestanddelen naar het milieu te beperken. » Er wordt geen relevante informatie verstrekt.	Zweden, Frankrijk, Duitsland en Denemarken

Antibiotica

Voor antibiotica is **leveringszekerheid een essentiële randvoorwaarde**, gezien hun kritieke rol in de zorg en in acute situaties. Duurzaamheidscriteria moeten daarom zo worden toegepast dat de beschikbaarheid en continuïteit van essentiële antibiotica niet in het gedrang komen.

Binnen die randvoorwaarde kan wel gericht worden gestuurd op het verminderen van de milieu-impact van antibioticaproductie. Hiervoor biedt het AMRIA-kader een concreet aanknopingspunt. De Antibiotic Manufacturing Standard richt zich specifiek op de productie van de actieve farmaceutische stof (API) en op het beheersen en beperken van antibioticaresten die tijdens de productie in het milieu kunnen terechtkomen.

Voor antibiotica is het belangrijk om duurzaamheidscriteria steeds af te wegen tegen **leveringszekerheid en operationele weerbaarheid**, gezien hun kritieke rol in de zorg.

Voor antibiotica bestaan al duidelijk omschreven richtlijnen binnen het AMRIA-kader. De AMRIA Antibiotic Manufacturing Standard richt zich specifiek op de drug substance manufacturing (API-productie). Daarnaast biedt de bulkproductie van antibiotica kansen voor CO_2-reductie via verpakkingsoptimalisatie. Operationele weerbaarheid (resilience) is een derde aandachtspunt omwille van het kritieke karakter van antibiotica in acute zorgsituaties. Leveringszekerheid blijft een randvoorwaarde bij de toepassing van milieucriteria.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
Leveranciers die aan de hand van onderstaande beoordelingscriteria aantonen dat de actieve farmaceutische stof van het aangeboden antibioticum wordt geproduceerd conform de AMRIA Antibiotic Manufacturing Standard of een gelijkwaardig internationaal erkend kader, worden positief gewaardeerd. Te selecteren antwoordopties: • Voldoet volledig De relevante productie van het aangeboden antibioticum is conform AMRIA of een gelijkwaardig internationaal erkend kader en dit is onafhankelijk geverifieerd. • Voldoet in grote mate Conformiteit met AMRIA of een gelijkwaardig kader is aangetoond, maar nog niet onafhankelijk geverifieerd. • Voldoet gedeeltelijk Er worden aantoonbare maatregelen toegepast die aansluiten bij de AMRIA-principes, maar volledige conformiteit is niet aangetoond. • Voldoet niet Er is geen aantoonbare conformiteit of relevante onderbouwing beschikbaar.	Nederland, Denemarken en Duitsland (niet via norm)

Algemene duurzaamheidscriteria

Naast de specifieke criteria per geneesmiddelenklasse worden een aantal overkoepelende duurzaamheidscriteria op bedrijfsniveau voorgesteld die voor alle geneesmiddelen relevant kunnen zijn. Deze criteria sluiten aan bij internationale ontwikkelingen over duurzame aankoop van geneesmiddelen. Ze zijn bedoeld om **duurzaamheidsinspanningen zichtbaar te maken en leveranciers aan te moedigen verder te investeren in verduurzaming van hun activiteiten en producten**.

Klimaattransitieplan

Een geloofwaardige klimaatstrategie geeft **inzicht in de mate waarin een onderneming zich voorbereidt op de transitie naar een koolstofarme economie**. Leveranciers worden daarom aangemoedigd om hun klimaatdoelstellingen en emissiereductiemaatregelen transparant te maken. Het criterium is erop gericht organisaties die actief investeren in de klimaattransitie positief te waarderen, zonder daarbij leveranciers uit te sluiten.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
De leverancier beschikt over een publiek beschikbaar klimaattransitieplan, net-zero roadmap of gelijkwaardig strategisch document waarin minimaal aandacht wordt besteed aan Scope 1-, Scope 2- en relevante Scope 3-emissies. De leverancier licht toe welke doelstellingen en maatregelen werden vastgelegd en hoe de voortgang wordt opgevolgd. Te selecteren antwoordopties • Voldoet volledig Er is een publiek beschikbaar klimaattransitieplan, net-zero roadmap of gelijkwaardig strategisch document waarin Scope 1-, Scope 2- en relevante Scope 3-emissies zijn opgenomen, met concrete reductiedoelstellingen, maatregelen en een beschreven opvolgings- of monitoringsmechanisme. • Voldoet in grote mate Er is een klimaattransitieplan beschikbaar dat minstens drie van volgende vier elementen bevat: » Scope 1-, Scope 2- en relevante Scope 3-emissies; » concrete reductiedoelstellingen; » concrete maatregelen; » een beschreven opvolgings- of monitoringsmechanisme. • Voldoet gedeeltelijk Er is een klimaattransitieplan beschikbaar dat één of twee van bovenstaande elementen bevat. • Voldoet niet Er is geen klimaattransitieplan of gelijkwaardig strategisch document beschikbaar.	Noorwegen

Milieumanagement

Een gestructureerd milieumanagementsysteem helpt organisaties om **milieu-impact systematisch te identificeren, op te volgen en te reduceren**. Onafhankelijke certificering verhoogt bovendien de betrouwbaarheid en verifieerbaarheid van de aangeleverde informatie.

Fase 1

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
De leverancier beschikt op bedrijfsniveau en/of op het niveau van de relevante productievestigingen over een gecertificeerd milieumanagementsysteem, zoals ISO 14001, EMAS of een gelijkwaardig systeem. Te selecteren antwoordopties • Voldoet volledig Zowel de relevante API-productie als de eindproductie van het aangeboden geneesmiddel vallen onder een gecertificeerd milieumanagementsysteem, zoals ISO 14001, EMAS of een gelijkwaardig systeem. • Voldoet in grote mate Een belangrijk deel van de relevante productieactiviteiten valt onder een gecertificeerd milieumanagementsysteem, maar niet alle relevante productievestigingen zijn gecertificeerd. • Voldoet gedeeltelijk Er is een milieumanagementsysteem gedeeltelijk geïmplementeerd of certificering is aantoonbaar in voorbereiding. • Voldoet niet Er is geen aantoonbaar milieumanagementsysteem of gelijkwaardige onderbouwing beschikbaar.	Noorwegen

Beschikbaarheid van levenscyclusanalyse (LCA)

Levenscyclusanalyses vormen een belangrijk instrument om de milieu-impact van geneesmiddelen over de volledige waardeketen in kaart te brengen. Tegelijk werd tijdens de consultaties vastgesteld dat productvergelijkingen op basis van LCA-resultaten vandaag nog

belangrijke methodologische beperkingen kennen. Daarom ligt de nadruk in deze fase op de **beschikbaarheid van LCA-informatie** en niet op de onderlinge vergelijking van resultaten.

Criteria en bijhorende metric	Buurlanden die ook gebruik maken van dit criterium
De leverancier rapporteert of voor het aangeboden product een levenscyclusanalyse beschikbaar is conform PAS 2090 of een gelijkwaardige internationaal erkende methodologie. Te selecteren antwoordopties • Voldoet volledig aan de vereiste Een productgebonden LCA is beschikbaar op basis van PAS 2090 of een gelijkwaardige geharmoniseerde standaard en kan worden gedeeld. • Voldoet gedeeltelijk aan de vereiste » Een LCA is beschikbaar, maar nog niet opgesteld volgens PAS 2090 of een gelijkwaardige geharmoniseerde standaard; of » Een productgebonden LCA is in ontwikkeling; of » Een LCA is slechts beschikbaar voor een deel van de levenscyclus van het product. • Voldoet niet aan de vereiste Er is geen LCA-informatie beschikbaar.	Noorwegen

Aanvullende criteria buiten deze richtsnoer

Aangezien verpakking en logistiek transport al deels worden geadresseerd via bestaande Europese regelgeving, zoals de PPWR voor verpakkingen, en via bredere methodieken voor koolstofboekhouding, zoals PAS 2090, werd ervoor gekozen om hiervoor geen afzonderlijke duurzaamheidscriteria op te nemen in het richtsnoer. Wel wordt in de begeleidende tekst verwezen naar deze relevante kaders en regelgeving.

Verpakking

Verpakking blijft een belangrijk aandachtspunt binnen de geneesmiddelenketen. Voor verpakkingen van geneesmiddelen is de Europese Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) van toepassing, die gefaseerd nieuwe eisen invoert rond onder meer recycleerbaarheid, het gebruik van gerecycleerde materialen en afvalbeheer.

Tijdens de stakeholderconsultatie werd echter beslist om criteria rond verpakkingsvolume,

verpakkingsoptimalisatie, traceerbaarheid op unitniveau en unitdose niet als afzonderlijke duurzaamheidscriteria op te nemen in het richtsnoer. Deze elementen kunnen wel relevant zijn in het kader van kwaliteitscriteria, gebruiksgemak of servicecriteria, afhankelijk van de specifieke behoeften van de organisatie.

Distributie en levering

Tijdens de stakeholderconsultatie werd beslist om geen afzonderlijke criteria op te nemen met betrekking tot transportmethode, transportafstand, logistieke CO_2-maatregelen of conformiteit met ISO 14083. De belangrijkste reden hiervoor is dat de impact van transport reeds vervat zit in bredere methodieken voor de berekening van de koolstofvoetafdruk van geneesmiddelen en zorgtrajecten, zoals PAS 2090. Het opnemen van bijkomende, specifieke transportcriteria zou daardoor kunnen leiden tot overlap of dubbeltelling. Daarom wordt ervoor gekozen om de milieu-impact van logistiek en transport indirect mee te nemen via deze geïntegreerde benaderingen.

Van richtsnoer naar praktijk

Met dit richtsnoer zetten we een volgende stap: van gezamenlijke kennisopbouw naar toepassing in de praktijk. De komende jaren willen we samen met aankopers, ziekenhuisapothekers, leveranciers en experten verder leren welke duurzaamheidscriteria daadwerkelijk het verschil kunnen maken. Door ervaringen te delen en het kader regelmatig bij te sturen op basis van nieuwe inzichten, data en ontwikkelingen, bouwen we samen verder aan een duurzame en toekomstgerichte aankoop van geneesmiddelen.

Aan de slag?

- Bekijk de informatie over de Green Deal Duurzame Zorg en het Lerend Netwerk Circulair Aankopen
- Deel ervaringen en praktijkvoorbeelden met Vlaanderen Circulair
- Volg toekomstige updates van het richtsnoer

WWW.GREENDEALS.BE